

Byteatern i Kalmar sätter upp *Hamlet* i höst

– Jag har strukit Horatio och gett alla de replikerna till Ofelia./Daniel Rylander, regissör

Byteatern i Kalmar. Foto: Byteatern

Byteatern bildades som fri teatergrupp i Stockholm 1971, flyttade till Kalmar 1984 och är länsteater för Kalmar län sedan 1992. På många håll i Sverige har kulturslag skurits ned, men Byteatern har från och med 2019 fått höjda anslag med fem miljoner. Samtidigt rustar Kalmar stad upp – och bygger ut – teaterns lokaler i en gammal margarinfabrik. Det är något som behövs länge. Huset var slitet, arbetsmiljön var inte bra och publikutrymmena var svårtillgängliga.

DANIEL RYLANDER ÄR TILLSAMMANS med Mia Carlsson chef för Byteatern, sedan sex och ett halvt år. När jag träffar honom den 23 maj berättar han hur man lobbade för att få till en förändring:

– För lekmän som inte håller på med teater är det svårt att förstå hur många människor som är inblandade i en uppsättning. Men läser man föreställningsprogrammet så ser man att det är 15 till som står bakom. De har byggt, ritat, skrivit, sytt. Registrerat och gjort koreografi. Det har varit en pedagogisk övning att förklara hur många som är inblandade.

DET OMBYGGDA TEATERHUSET SKA invigas den 6 september, med en föreställning som delvis inspirerats av Shakespeares *Stormen*. Och den 16 november är det premiär på *Hamlet*, i regi av Daniel Rylander:

– Det är ju klassiskt att öppna en teater med *Hamlet*. Så var det sist när jag var på en invigning – det var av Skuespillerhuset i Köpenhamn. Det är en välkänd pjäs. Många människor är intresserade av den, och i Kalmar län är det inte ofta man har möjlighet att se den på scen.

– Men det är också så att jag har en bra idé med *Hamlet*. Den har mognat i mig under de senaste tio åren. Min *Hamlet* utgår från ett par frågor jag ställt inför texten. Den första är: ”Varför blir inte prins Hamlet kung när hans pappa dör?” Såvitt jag vet var det alltid så i 1500- och 1600-talets Europa att äldste sonen övertog tronen efter kungens död.

DE SOM HAR ENGAGERAT SIG I DET har hittat svaret i att farbrodern är äldre.

Mia Carlsson och Daniel Rylander. Foto: Peder Nabo

– Det argumentet håller inte för mig. Åldern har ingen betydelse. För mig handlar det om att Hamlet inte har det jävlar anamma som krävs för att bli kung – men hans farbror har det. Och för att komma bort från att det skulle vara en konflikt mellan generationer har jag valt att göra Hamlet och hans farbror Claudius i stort sett jämnåriga.

DANIEL RYLANDER MENAR ATT DET andra stora dilemma för Hamlet är att hans mamma gifter sig med hans farbror:

– För att höja temperaturen så börjar vår uppsättning med kröningen av Claudius. Så fort han är krönt blir det bröllop. Hamlet är närvarande. Det är 25–30 år mellan Claudius och Hamlets mamma. Så hon får sig en mycket ung och viril make. Det är toppen för henne, hon blir ung på nytt.

DANIEL FRAMHÅLLER OCKSÅ ATT DET har en viss betydelse att Hamlet har studerat i Wittenberg. Det var en viktig universitetsstad i norra Europa. En stad som den som var ung, stenkär och intresserad av studier gärna åkte till.

– Tidsmiljön i uppsättningen är lös. Scenografin är abstrakt. Kostymen antyder någon form av historisk tid, men vi blandar in moderna detaljer.

Bland annat är vi inspirerade av det brittiska prinsbröllopet förra sommaren. Där hade de uniformer, band och rosetter, knäppa skärningar och konstiga fickor. Vi leker litet med sådant. Men stramt, vi undviker det puffigt barocka.

– Shakespeare har överlevt i alla dessa år på grund av att man tillåtit sig ta friheter med hans texter. Jag tar mig också rätt stora friheter. Jag har strukit Horatio och gett alla de republikerna till Ofelia. Så det blir en kärleks- och vänskapsrelation mellan henne och Hamlet. Jag har också jobbat med att göra Gertrud mer komplex.

DANIEL RYLANDER POÄNGTERAR ATT det självklart kommer att hända mycket när repetitionerna kommer igång:

– När man sitter som regissör och förbereder en uppsättning hör man allt i sitt eget huvud. Jag är hundra procent säker på att en hel del kommer att förändras när skådespelarna kommer in i arbetet: ”Oj jäklars, är det *det* som den här scenen handlar om?”

HAMLET PÅ BYTEATERN ÄR TÄNKT som en traditionell helaftonsföreställning. Men det har blivit något mer:

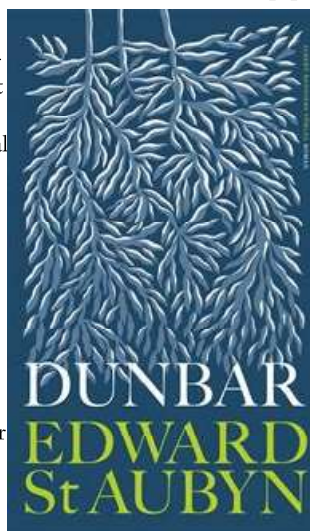
”Dunbar” och ”O”, två böcker med kopplingar till Shakespearepjäser

”En gång i tiden hade jag ett imperium, sade Dunbar. Har jag berättat hur det stals från mig?”

Henry Dunbar var länge en global mediemogul med oinskränkt makt. På ålderns höst har han låtit döttrarna Abby och Megan ta över affärerna, bara för att inse att deras maktlystnad mer än väl mäter sig med hans egen. Rejält förvirrad väljer han att fly från sitt åldringsboende för att försöka rädda sitt imperium, men vem ska hitta honom först: de onda döttrarna eller den älskade minstingen Florence?

Edward St Aubyn blev med romanerna om Patrick Melrose känd som en enastående stilist och familjeskildrare av rang. Dunbar är hans version av *Kung Lear* och ett tragikomiskt porträtt av en dysfunktionell överklassfamilj.

Text: Albert Bonniers förlag

Edward St Aubyn, född 1960, slog igenom med romanerna om Patrick Melrose, som har självbiografisk grund.

Källa: Albert Bonniers förlag

Judith Kiros är svensk journalist, och en av grundarna till den antirasistiska och feministiska plattformen Rummet.

Källa: Wikipedia

Judith Kiros debut är en hybrid av poesi och essä som tar sin utgångspunkt i Shakespeares pjäs *Othello*.

Othello hetsas till att döda sin vita hustru och blir därmed det publiken redan vet att han är: ett monster, den svarte mannen.

Läsningar av pjäsen varvas med rytmisk dikt och längre prosapassager – alla delar förhåller sig till detta O, en både öppen och stängd form.

”O” är en bok som söker sig till reflektionsytorna och spegelbilderna, som skriver in sig i klassiska texter och utvidgas till att kretsa kring svarthet och kön i Sverige i dag.

Text: Albert Bonniers förlag

Kampanjbild *Hamlet* Foto: Mattias Johansson

– Det har visat sig att gymnasier är intresserade. De blir jätteglada över att vi ska spela *Hamlet*. Det händer inte varje år att gymnasister här får se en klassisk pjäs. Några kommer på

ordinarie kvällsföreställningar, men vi har också några matinéer speciellt för dem.

Intervju: Kent Häggglund

